

DR. HARMATI BÉLA EVANGÉLIKUS PÜSPÖK BESZÉDE

2000. augusztus 20.

Országház, Kossuth tér

„*TESTVÉREIM*, arra hívatatok el, hogy áldást örököljetek.” – idézem Péter apostol leveléből (1 Péter 3,9). E történelmi pillanatban szabad örülnünk annak, hogy nemzeti Himnuszunk kezdő fohászának, „Isten, áldd meg a magyart...” beteljesedése teszi különösen is ünneppé a megemlékezést.

Évezredünk áldásaira, ajándékaira emlékezzünk most! Nemzedékek sora talált otthont és hazát a gyönyörű Kárpát-medencében. Figyelhetünk a régi igazságra, hogy akit az Isten meg akar áldani, azt emberrel áldja meg. Emlékezzünk szentéletű királyainkra, különösen is Szent Istvánra, áldozatos vezetőinkre, mártírjainkra, tudósainkra, művészeinkre, tanítókra és papokra.

Ezer évünk áldásai közé tartozik a keresztyén hit, az egyéni és közösségi életünk számára utat mutató, a Szentírásra, Bibliára alapozott erkölcsiség, az egyházi intézmények, kolostorok, iskolák, a reformáció egyházi megújulási mozgalma, benne többek között az irodalmi nyelvünket megalapozó Károli-bibliafordítás. Két kézzel áldott meg minket az Isten!

Tudjuk, nemcsak áldásról szól ezer évünk történelme. Volt erre tatár és török, labanc és orosz, végigszenvedtünk vesztesként két világháborút Trianonnal. Sütő András kifejezése szerint mindig ott jártunk a „Nagy Romlás” szélén. Ebbe a „Romlásba” tartoznak bele a testvérharcok, a pártoskodások, a vallásháborúk, a Németh László által emlegetett „morbus minoritatis”, „a kisebbségi kór”, de az ellenkezője is, az öntúlbecsülő nemzeti gőg. Önpusztítás és megalázó helyzetek, kitelepítések, vészorszakok, kuláklisták, kisebb-nagyobb magyar „gulágok”, ötvenhat utáni megtorlások dacára „csakazértis” itt vagyunk. Hány nép tűnt el erről a földről szinte nyomtalanul! Áldás, hogy „csakazértis” megmaradtunk!

Az áldás természete, hogy úgy lehet megtartani, ha továbbadjuk. Legyen hát kevesebb az átok, mert kisebb és nagyobb közösségekben egymás számára pokollá is tudjuk tenni az életet. Az apostoli tanács: „legyünk egyetértők, együttérzők, testvérszeretők, könyörületesek...”

Ezer év áldásaira emlékezve talán valamilyen tökéletes Magyarországot kellene célul tűznünk magunk elé? Tudjuk, ez nem lehetséges, de a jelenleginél egy kevésbé rosszat megvalósíthatunk! Egy-egy lépést tehetünk az áldás továbbosztogatása útján és a leghosszabb út is az első lépéssel kezdődik. Így legyen!

Megjegyzések

Némi töprengés után úgy döntöttem, hogy tavaszi számunkhoz nem adok hibajegyzéket. Tudok ugyan hibákról, de csupán egyetlen egyet javítok: Kossuth Lajos természetesen kormányzóelnök volt – és nem kormányzó miniszterelnök. (10.1.) Sietésből és fáradságból fakadó elírásról van szó, kérem Olvasóinkat, hogy így tekintésék.

Talán az sem kizárt, hogy a tavaszi szám némileg aránytalan. A hatalmas Regnum Marianum-téma csupán egy rövid összefoglalással van jelen, míg a magyar ökumené egy vékony szelete háromszor annyi helyet kapott. A terjedelem tehát nálunk sem fejezi ki a téma fontosságát. Az említett két írás – egymás mellett – talán végletes példa. Azzal a tanulással, hogy a lapszám és a súly közti kapcsolat ugyan nem mechanikus, de azért figyelembe kell venni.

Az arányosság egy magyar evangélikus folyóirat számára különben is fontos szempont: van egy sajátos idődimenziója. A hazai lutheránusság szellemi súlya sokkal nagyobb volt a múltban, mint a jelenben. Nemcsak az elvilágiasodás gyöngít, hanem azok a történelmi csapások is – Trianon, kitelepítések-kitelepülések –, amelyek az evangélikusokat viszonylag súlyosabban érintették, mint a két nagyobb egyházat. A múlt és a jelen között szélesre nyílt az olló: egy lutheránus folyóirat megpróbál ugyan méltó lenni a gazdag örökségre, de a mostani erőforrások szűkösek. Az aránytalanságot különböző – gyakran bizony esetleges – módszerekkel próbáljuk ki-küszöbölni.

Másrészt ritkán szólunk arról, hogy múltbeli, jeles teljesítményünk is felemás. A kiemelkedő egyéni, vagy közösségi alkotások – részint a fokozatos elvilágiasodás, részint a nyelvi-földrajzi széttagoltság miatt – csak igen vitatható mértékben képeztek felekezeti kultúrát. Részletekbe most nem bocsátkozom, egy példát azonban megemlítek. A budai Duna-part képét erősen meghatározza a Mátyás-templom és a Szilágyi Dezső-téri templom: egymásnak felelnek. Tudjuk, hogy mindkettőt – egyházához hű – evangélikus mester alkotta: Schulek és Petz. A két mű a főváros historizáló építészetének, valamint a katolikus, illetve a református egyházművészetnek jeles emléke. Az egykori tervező vallása ma már közömbös. Íme: az egyéni teljesítmény nálunk volt, de másutt kellett szervesülnie.

A példa egyszerűsít, de tanulságos. Nem gondolom azonban, hogy csupán szomorítana. Mert a lutheránus jelenlétnek ezeket a különös, áttételes formáit vizsgálni, tudatosítani – folyóiratunk számára kedves feladat. S ha sikerül meghaladnunk az adatközlés – különben becsülendő – szintjét, olyan szellemiséget továbbíthatunk Olvasóinknak, amely talán nem oszlatja el minden hiányérzetüket, de a mai, megváltozott viszonyok között is életszerűnek mondható.

A szerkesztő